

kakor je bila prejšnje leto. Nemški sestavek „der Apfelbaum“ stoji „Jahresberichtu“ na čelu, — slovenščina je zopet v vseh 7 razredih po 3 ure na teden oklenjena tako-le: (3) (3) (3) (3) (3) (3) (3), to je, na dobro voljo dana učencem: ali se je hočejo učiti ali ne; nemščina je obligaten nauk vsem tako: 4, 4, 3, 3, 3, 3, 3, in isto tako tudi laščina od 3. razreda počenši tako: 4, 3, 3, 3, 3. Slovencev je vodstvo realkino našlo le 163, Nemcev pa, katere v prvo vrsto postavilo, 138, Lahov je 23, Hrvatov 6, Magjar 1, Francoz 1. Stalnih profesorjev z vodjo vred za obligatne nauke je 10, suplentov pa 9. (Dal. prih.)

Znanstvene stvari.

Beseda o različni pisavi slovenski.

(Konec.)

Odbor slovenske Matice, kateremu je pravilo, da vsak njen spis, predno se natisne, pregleda v to voljen odsek (kar se le pri sestavkih v Letopisih ni vselej izvrševalo), izroči dani nasvèt v prevdarek in poročevanje posebnemu odseku, v katerega so voljeni bili gg. L. Svetec, J. Marn in M. Pleteršnik. V naslednji skupščini je odbor obravnaval nasvèt Cigaletov precej obširno, naposled pa za zdaj se zedinil v poročilu, katero je v odsekovem imenu podal bil prof. Pleteršnik. Ker več oči več vidi, in ker utegne ona razprava zanimiva biti občinstvu sploh, in posebej slovenske Matice odbornikom, kateri se osebno je vdeleževati niso mogli, se z odborovim privoljenjem ponatisne v „Novicah“ omenjeni nasvèt z dotičnim poročilom, katero se pa glasí tako-le:

„Kar se tiče prvega nasveta gosp. Cigaletovega, misli podpisani odsek, da se ne dá izvršiti.

Ker se pri nas pisava še ni ustanovila, ker se jezik še razvija, je mnogokrat težko določiti, kaj je pravilno, kaj ne. Še načela niso določena, katerih se ima slovenska slovnica držati: ali se ima ravnati le po narodni besedi? ali se ima ozirati na hrvaščino ali na staroslovenščino? in kako daleč sme to oziranje segati? — O teh vprašanjih se pa morajo pisatelji med seboj porazumeti; Matični odbor nikdar ne bode vsilil pisatelju oblik, za katere je ta po svoje prepričan, da niso pravilne. Po tej poti bi Matica od sebe odvrčala mnogo pisateljev, kar bi ji več škodilo, nego ji škodi mešana pisava, kakoršna je zdaj zavlada.

Kar drugi nasvèt priporoča, se deloma zdaj izvršuje, deloma pa se ne dá izvrševati iz istih vzrokov, iz katerih se prvi nasvèt ne dá vresničiti. Odsek za izdavanje knjig redoma skrbi za to, da se spisi ali po njegovih udih ali po gospodih od njega naprošenih pregledavajo. Ti pregledovalci bi imeli prav za prav le izreči, ali so spisi za tisk ali ne. Ako so, razumeje se samo po sebi, da morajo biti tudi pravilno pisani (po katerikoli gramatiki). Ako pa niso pravilno pisani, niso za natis. Tako bi bilo, če bi bile naše razmere manj ubožne nego so v resnici. Ali primorani smo ozirati se tudi na spise take, katerim je treba poprave. Pa ta poprava more se le ozirati na to, kar se je v pisavi že ustanovilo.

Poprava iz spisa srednje vrste ne more napraviti izvrstnega spisa; odpraviti more le, kar je očitnih napak in pomot. Pri spisih pa, ki se dosledno držé svojih posebnih načel, ni druge poti za pregledovalce nego jih ne sprejeti, ali pa jih sprejeti, kakoršni so, in odgovornost za pisavo pustiti pisateljem.

Kdor je kedaj popravljaj spise, vé, kako sitno in težavno delo je to. Odbornikom, ki so tako dosti oblo-

ženi s svojimi lastnimi opravili, bi se precej velika butara naložila, če bi morali poslane spise ne samo prebirati, ampak tudi popravljati. Zato se podpisani popolnoma strinja z željo, „naj Matica neprestano ima na misli, ne bi li se posrečilo ji, zadobiti človeka klasično izobraženega, kateri bi hotel posvetiti moči svoje našemu zavodu — —“ Dokler se pa tak mož ne najde, pa treba ostati pri starem. — Naj bode še omenjeno to, da je menda vendar že med Slovenci nekaj takih pisateljev, pri katerih ni treba spisov zaradi pisave natančno prebirati, ker so (kot pisatelji) že tako znani, da se sme od njih pravilno pisan spis pričakovati. Če takih pisateljev kdo kaj Matici pošlje, ni se pregledovalcem treba spuščati v natančen pregled. Se ve da se lahko pri tem zmotijo in med izvrstne pisatelje tudi take štejejo, o katerih še le iz tiskane knjige se prepričajo, da niso. V tem obziru je tedaj treba pregledovalcem previdnim biti.“

Naj bi razglas pričujočih obravnav kolikor mogoče pripomogel, da se zadostuje vsaj načelom gosp. Cigaletovih nasvetov o pisavi slovenščine!

Politične stvari.

Tagblattovi „požigavci“ in njih „požigavno pismo“.

V zadnjem listu „Novic“ smo med drugim omenili tudi to, kako „Tagblatt“ ob priliki imenovanja novega knezoškofa Ljubljanskega divjá zoper „klerikalno večino“ deželnega Kranjskega zbora in še posebno zoper oni poziv, s katerim je „volilni odbor“ volivce leta 1867 klical k volitvam, ki so potem tako srečno se izvršile, da je odkljenkalo nemčurski večini, ki je do leta 1867 gospodovala v deželnem zboru Kranjskem. „Tagblatta“ ni sram v Spitalarjevem listu pridigovati „morálo“, pokojnega dr. Costo dolžiti za osnivalca onega poziva, ki je bil delo predsednikovo, in ves zmerno pisani poziv imenovati „berüchtigtes Brandschreiben“. Da čitatelji naši, ki tega „požigavnega pisma“ leta 1876 niso brali in „požigavcev“ niso poznali, sami beró ta „Brandschreiben“, po katerem so pogoreli nemčurji, podamo jim ga celega, volivcem našim naj pa služi za opomin o prihodnjih volitvah. Tako le se je glasil:

„Nove volitve za deželni zbor so pred durmi. Njih važnost je neizrekljivo velika, ker po zdaj izvoljenih poslancih se bode posvetovala nova ustavna vredba celega cesarstva in šest prihodnjih let bode v njihovih rokah vse, kar je na blagor ali na škodo narodu našemu.

Mili rojaki! Vsi se spominjate, s kakošnimi težavami so se rodoljubi v deželnem zboru za svete narodne pravice bojevali brez vspeha, brez zmage, ker so njih nasprotniki bili v večini.

Al tako v prihodnje ne sme več biti! Treba tedaj vso skrb na to obrniti, da je večina v zboru prihodnjem naša. Zato zdaj veljá po volitvah pokazati, da narod naš spozná samega sebe, — da hoče si pridobiti pravice, ki mu grejo pred Bogom in svetom, in da zaupa le tistim možem, ki se iskreno in povsod potezajo za-nj.

Zdaj veljá vse moči napeti in neutrudoma delati, da se izvolijo sami taki možje, ki so navedani pravega rodoljubja in to tudi dejansko dokazujejo.

Če je kdo mogočen, premožen, izveden, časten: dobro za-nj! — al če srca nima za narod naš, za pravice njegove, ne bo nam pomagal v zboru. Al

tudi uradnikov po volitvah ne spravljajte v zadrege; saj Vam je znana resnica, da nihče ne more služiti dvema gospodoma.

Pustite poslednjič na strani še posebno vse take, ki napenjajo vse žile, da bi našo deželo ponemčili in jo v nemštvo vtopili, kajti to bi nas izneverilo materi naši domovini in bi v nevarnost spravilo vse cesarstvo, ker bi sovražnik njegov toliko lože lakomne svoje roke stegnil po njem.

Mi želimo Avstrijo jednotno, mogočno, slavno, vsem narodom pravično, zato pa tudi želimo mirno spravo in slogo med vsemi narodi na podlagi svobodne, vsem narodom pravične ustave. Mi želimo povzdigo duševnega in svetnega blagostanja našega naroda. Mi zahtevamo veljavo domačega našega jezika v šolah, uradnih in splošnem življenju, da domači nismo tuji v lastni domovini. Mi želimo polajšanje davkovskih bremen, ki našo deželo še posebno težé. Na kratko rečeno: mi želimo vse in le to, kar je na korist in srečo milemu našemu narodu in na blagor Avstriji!

Rojaki! po teh načelih volite tudi Vi poslance v naš deželni zbor in srečna bode domovina.

Vsakemu rodoljubu je tedaj zdaj sveta naloga, in do vsacega se stavi iskrena prošnja: naj razširjuje naše besede v narodu, da se vsak volilec zavé svoje dolžnosti do domovine svoje in da po tej dolžnosti prosto voli brez strahu, da se komu zameri, ali da komu na ljubo voli zoper svojo vest! Volitev je po cesarski postavi popolnoma prosta, sicer ni volitev, ampak tlaka le sužnjega človeka.

Ako narod pri sedanjih volitvah ne zmaga, žalostna mu osoda! Ravnopravnost nam ostane le mrtva črka na papirji. Zato, dragi rojaki! pazite, delajte, da se srečno izidejo volitve. Razjasnite, komur je razjasnila treba, odkrijte prilizovalce, katerih besede se ne skladajo z djanjem in le ljuliko sejejo med pšenico!

Poslušajte naš glas; poslušajte našo prečastito, od nekdanj za narod vneto duhovščino in glas takih mož, od katerih gotovo veste, da so rodoljubi! Naši navsveti naj Vam veljajo; zato dajte vsi svoje glasove le takim, ki Vam jih mi priporočamo, sicer, ako se kdo le svoje misli drži, ne pomaga svojemu nič, pa kriv je tega, da se razcepijo glasovi in da ne zmagajo naši.

To je sporočilo naše!

Ako Bog dá in edinost rodoljubov, zmagali bomo!

Da se zgodí, delajte, mili rojaki, do zadnje ure pred volitvijo!"

V Ljubljani 11. dne januarija 1867.

Národní volilni odbor za vojvodstvo Kranjsko.

Dr. Jan. Bleiweis, deželni odbornik in odbora predsednik. Baron Jan. Schloissnigg, bivši cesarski namestnik. Baron Anton Zois. Dr. Lovro Toman. Luka Svetec. Anton Kos, stolni prošt. Dr. Jan. Pogačar, stolni dekan. Jan. Novak, kanonik. Jož. Pavšler, kanonik. J. Poklukar, kanonik. Jož. Zupan, kanonik, mestni župnik. Juri Volc, kanonik. Dr. And. Čebašek, profesor. Dr. L. Vončina, profesor. Dr. E. H. Costa, mestni župan, dr. Jož. Orel, Pavel Auer, Jož. Blaznik, Jož. Debevec, Miha Pakič, Jožef Pleiweis, France Resman, Jožef Šventner, Fr. Souvan, dr. Zupanec, dr. Valenta, Blaž Vrhovec — mestni odborniki, Fid. Terpinec, predsednik družbe kmetijske, V. C. Zupan, predsednik kupčijske zbornice, J. N. Horak, podpredsednik, Jan. Jamšek, Jan. Več, Matevž Schreiner, Pavel Skalè, France Mali, Jožef Strzelba, Gustav Tönnies — odborniki kupčijske zbornice.

Slovensko slovstvo.

* *Iz sodnijskega življenja. Mikavne povesti iz življenja hudodelnikov.* Spisuje Jakob Aléšovec. Ponatis iz „Novic“. I. zvezek.

Tako je naslov lični knjižici, ki je ravno zdaj prišla na svetlo. Bralcem „Novic“ so sicer povesti, ki se v nji nahajajo, znane, vendar bo tudi njim, kakor drugim vstreženo s posebnim natisom, v katerem mikavne povesti niso pretrgane, kakor po časnikih. Povesti so vseskozi pisane v lahko umevnem jeziku, spletke mikavne in kakor nam je znano, so se prikupile že po „Novicah“ slovenskemu občinstvu; vrh tega niso nikakor polzke, pohujšljive za nikogar, dajó se lahko v roke starim in mladim, ženskemu in moškemu spolu. Le škoda, da jih je malo število natisnjenih, ker prepričani smo, da bodo naglo vsi zvezki našli pot med bereče občinstvo. Cena zvezka je 30 kr.; dobivajo pa se pri pisatelju in v Blaznikovi tiskarni v Ljubljani.

Spomini na zadnji deželni zbor Kranjski.

Zadnjih 12!

Za vero, za cesarja, domovino
Do smrti zvesti vselej mi stojimo;
Al žalibog! nekteri so odpadli,
Sovražniku služiti se navad'li!
Ojstró naj ród nas, zgodovina sodi,
Sodnik pa Večni obéma mili bodi!
Poslanec naj se sodbe ne bojí,
Ki za zastavo sveto se borí!

—rb—

Mnogovrstne novice.

* *Potres v južni Ameriki* na meji Kolumbije in Venezuele je bil nedavno tako grozovit, kakoršnega zgodovina le malokedaj pomni. Mesto Cuenta je popolnoma razrušeno, ne ena hiša ni cela ostala; število ljudi, ki so smrt storili v tem potresu, znaša okoli 5000. Ravno tako so popolnoma razdjana mesta in sela Rosario, San Antonijo, Capacho, Guasuno, San Juan de Wrena, San Capetaro, San Christobal, Tarida, Soberatiro de Grila in še več drugih. V Cuenti ni kamen ostal na kamenu. Število mrtvih znaša tričetrť vseh prebivalcev. To malo ljudi, kolikor se jih je rešilo pogina, prebiva sedaj v okolici prejšnjega mesta. Groza je videti ranjene, ki nimajo nikakoršne postrežbe. Tatovi in razbojniki stanujejo sedaj v nesrečnem mestu; kdor more, ta ropa; smrad je strašen od živine, ki je poginila in po ulicah gnjije. Vulkan, ki je potres naredil, ni še nehal bljuvati ognja; potresov tedaj še zmirom ni konca ne kraja.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnikar.

Spisuje Jakob Aléšovec.

IV.

Policijski komisar.

(Dalje.)

Kaj je oče na to storil“, mu sežem jaz v besedo. „Kaj bi storil? Plačeval je, da ni prišlo njegovo imé po mestu ob zaupanje. Vendar je povsod, kjer je plačal kak dolg, za trdno izrekel, da odslej ne bo pla-